

Docentenhandleiding WIJ-land

Inhoud

Lesprogramma	2
Introductiemoment	3
Verbinding tussen de lessen- dossiermap inhoud	4
Het Volksbuurtmuseum	5
Verwerkingsmoment A (Voorwerp-opdracht)	6
Het Utrechts Archief	7
Verwerkingsmoment B (Egodocument-opdracht)	8
Kunst in de Klas	10
Podiumbeesten	11
Afsluitende presentatie op school	13

LET OP: Locatie Alexander Numankade, niet in de binnenstad.

Lesprogramma

Introductiemoment (20 minuten) - zie pagina 3

De leerkracht ontvangt dossiermappen met inhoud.

Iedere leerling krijgt zijn/haar eigen dossiermap.

Dit is een 'warmmaakles' waarbij de leerlingen nieuwsgierig worden gemaakt n.a.v. de inhoud van de dossiermap.

1. Op bezoek bij het **Volksbuurtmuseum** (75 minuten) - zie pagina 5

Verwerkingsmoment A in de klas (40 minuten) - zie pagina 6

Opbrengst: voorwerp tekening.

Welk voorwerp van jezelf (of bij je thuis) zou jij voor de toekomst bewaren?

In de dossiermap zit de print die hier voor gebruikt dient te worden (op tekenpapier).

Bekijk de kaart van het Utrechts Archief. Wat staat er op?

Optioneel: de leerlingen maken een foto van hun gezin bij de voordeur.

Je kunt ook kiezen om een tekening van jullie gezin te maken.

2. Op bezoek bij **Het Utrechts Archief** (90 minuten) - zie pagina 7

Verwerkingsmoment B in de klas (40 minuten) - zie pagina 8-9

Opbrengst: ingevuld Egodocument.

De leerlingen gaan aan de slag met het schrijven van elkaars Egodocument (voor in de kubus). (pagina 8)

In de dossiermap zit de print die hier voor gebruikt dient te worden (op tekenpapier).

Leerlingen gaan ook aan de slag met het ontwerpen van hun eigen familiewapen (pagina 9)

3. Beeldende lessen op school **Kunst in de Klas** (2x 90 minuten) - zie pagina 10

4. Theaterlessen op school **Podiumbeesten** (workshop A 90 minuten, workshop B 45 minuten met aansluitend presentatie) - zie pagina 11

5. Presentatie op school (in overleg) - Afronding (aan de school zelf) - zie pagina 13

Oefenen met de *samenleving*
met erfgoed en kunst

Voor de leerkracht ter voorbereiding van de presentatie:
Maak zelf foto's van de reis door WIJ-land. Fotografeer de groep voor het Volksbuurt museum en voor Het Utrechts Archief. Maak uiteindelijk een selectie van 12 foto's (3 foto's per activiteit). Deze worden bij de presentatie getoond.

Introductiemoment (20 minuten)

De introductieles van 20 minuten in de klas wordt gegeven door de eigen groepsleerkracht. Het werkt aan de hand van een dossiermap die iedere leerling ontvangt en een PowerPoint die de leerkracht toont.

Onderdeel 1: nieuwsgierigheid prikkelen:

De leerlingen openen de dossiermap en onderzoeken de items die erin zitten, aan de hand van de vragen in de PowerPoint. Wat zit erin? Waar zou het over kunnen gaan? Wat gaan we hiermee doen? De titel van het project (WIJ-land) en citaat komen in beeld. Waar duidt dat op?

Onderdeel 2: introductie algemeen:

De leerkracht introduceert voor de leerlingen het project in algemene zin. Het duurt meerdere weken en beslaat naast 2 uitstapjes ook lessen in de klas. Jullie krijgen allemaal een map welke je de gehele periode van het project nodig hebt. *Wees er zuinig op!* (mapjes uitdelen). *Je mag je eigen naam en je groep op de map schrijven.* En verder? Nog NIETS, voor nu *alleen kijken!*

Onderdeel 3: voorbereiding op bezoek aan het Volksbuurtmuseum:

In de Powerpoint verschijnt een overzicht van het project: 2 museumbezoeken, meerdere workshops in de klas en een eindpresentatie. Eerste bezoek is aan het Volksbuurtmuseum, een klein museum dat met de fiets/bus/auto wordt bezocht. Leerlingen worden ontvangen door museumdocenten en zien daar hoe het leven in een arme Utrechtse buurt er 100 jaar geleden uitzag.

Onderdeel 4: luister- en tekenopdracht:

Om een beeld te krijgen luisteren leerlingen in de klas gezamenlijk naar Piet van Veenendaal (youtube). Hij omschrijft de "plee" van vroeger. Leerlingen luisteren 1-2 keer en tekenen hoe zij denken dat de plee eruit zag. Kort tekeningen bekijken en nabespreken. (later, in het museum en de theaterlessen wordt op dit verhaal teruggegrepen).

<https://www.youtube.com/watch?v=yHfBFDOFC0g>

Verbinding tussen alle lessen / dossiermappen inhoud

Tijdens het introductiemoment ontvangt de leerling zijn/ haar eigen 'dossiermap'.

Dit is een soort 'nieuwsgierigmakende' introductie van de lessen die de leerlingen bij de 4 verschillende partijen gaan volgen.

Wie zijn die partijen? Wat gaan we doen dan?

De inhoud van de 'dossiermap' (van gerecycled karton:) bevat 'iets' van het Volksbuurtmuseum, Het Utrechts Archief, Podiumbeesten en Kunst in de Klas.

De inhoud van de dossiermap *(nb. alleen kijken /onderzoeken, nog niets mee doen!)*

Van het *VBM*: **foto van gezinnen van 'toen'**.

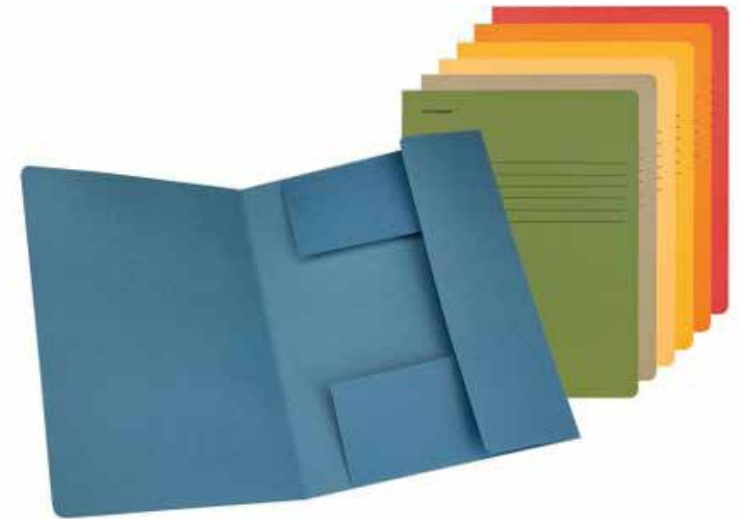
Van *HUA*: **ansichtkaarten**.

Van *Podiumbeesten*: Een **superkrachten-kaart** vol superkrachten die uitnodigen tot toneelspelen. Welke heb jij? Welke wil jij? Welke heeft je vriend?

Van *Kunst in de Klas*: een **gekleurd vierkant vouwblaadje**.

Daarbij de **voorwerp-opdracht** voor de beeldende les die na bezoek aan het Volksbuurtmuseum in de klas gemaakt kan worden. *zie pagina 6*

En een print van het (nog te schrijven) **egodocument**. *zie pagina 8*

Bezoek aan het Volksbuurtmuseum

Doelstellingen van dit museumbezoek:

- De leerlingen ervaren hoe het alledaagse leven er uit zag rond 1920
- De leerlingen verplaatsen zich in de tijd en de ander
- De leerlingen leren hoe je binnen de context van het museum informatie kunt verzamelen en antwoorden kunt formuleren door te kijken, te ruiken, te luisteren en te doen

Opzet van het museumbezoek in hoofdlijnen:

- Introductie: hier zie je hoe sámenleven er 100 jaar geleden in een arme wijk aan toeging en wat opgroeien in zo'n buurt betekende voor wie je was en kon worden
- Samen kleren wassen: voelen hoe zwaar werk de was doen eigenlijk is en bespreken van aspecten zoals taakverdeling tussen man en vrouw
- Spelen met voorwerpen: middels een theatrale opdracht onderzoeken leerlingen spelenderwijs de huishoudelijke voorwerpen van vroeger. Wie zou het gebruiken en waarvoor?
- In de schoolbanken: in het oude klaslokaal ontdekken leerlingen verschillen en overeenkomsten tussen vroeger en nu, hier en elders. Bijvoorbeeld vroeger voor iedereen een schooluniform, maar ook verschillen in wie er wel of niet gratis eten kreeg op school. Door moeten leren of juist zsm van school om in de fabriek geld te verdienen?
- In het huisje: in en rondom het huisje gaan leerlingen zich verplaatsen in hoe mensen 100 jaar geleden woonden en werkten in de volksbuurt. Hoe zou een dagelijkse routine eruit hebben gezien (denk aan de plee van Piet van Veenendaal)? Hadden ze plezier in hun werk? Welke dromen zouden ze hebben?
- Afsluiting: het museum bestaat uit de verhalen en spullen van échte mensen. Zij werden veelal als asociaal bestempeld en hun huizen verdwenen in Wijk C voor onder meer ziellose kantoorpanden. Zij wilden hun spullen – die voor hen van grote waarde waren – doorgeven en laten zien wie zij waren, en hoe hun (gewone) leven eruit zag. Zo kunnen we hen – ook al zijn ze lang overleden – een beetje leren kennen. (dit ter introductie van de voorwerp-opdracht in de klas).

Verwerkingsmoment A

in de klas (40 minuten)

naam: school:

groep:

Je bent naar het Volksbuurtmuseum geweest! Welke voorwerpen heb je daar gezien?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Welke voorwerp van jezelf (of bij je thuis) zou jij voor de toekomst bewaren?

.....

.....

OPDRACHT

Vul je naam, groep en school in.

Teken **jouw voorwerp** in het vierkant.

Knip het vierkant nog niet uit maar bewaar dit blad in je eigen dossiermap.

Dit wordt onderdeel van je kunstwerk.

In de dossiermap zit de print die hier voor gebruikt dient te worden (op tekenpapier).

Teken jouw voorwerp eerst *in potlood* in het vierkant. Ben je helemaal *tevreden*? Dan mag je het *overtrekken met een zwarte*

stift. Daarna mag je je tekening inkleuren. Overleg met elkaar met welk materiaal. Stiften? Kleurpotlood? Krijt? Jouw tekening wordt **Vlak 1** van het kunstwerk.

Bezoek aan Het Utrechts Archief

LET OP: Locatie Alexander Numankade, niet in de binnenstad.

Adres: studiezaal - Alexander Numankade 199 - 201

Doelstellingen van het bezoek aan het archief:

- De leerlingen ervaren wat een archief is, hoe dat het 'geheugen van Utrecht' vormt
- De leerlingen leren wat ego-documenten zijn
- De leerlingen verplaatsen zich in de tijd en de ander
- De leerlingen onderzoeken de geschiedenis van hun eigen wijk/huis/school/familie
- De leerlingen oefenen met het maken van een eigen familiewapen

Opzet van het archiefbezoek in hoofdlijnen:

- Introductie (5 min): welkom! We splitsen de klas in twee groepen.
- Deel 1 (40 min): we kijken een filmpje over het depot van het archief. Hoe ziet het er daar eigenlijk uit? Wat en hoe bewaren we daar? Vervolgens gaan we aan de slag met de digitale database van het archief. Hoe kun je daar in zoeken? Na wat uitleg gaan de leerlingen in duo's via de digitale database van het archief onderzoek doen naar het verleden van hun eigen wijk/huis/school/familie.
- Deel 2 (40 min): de archiefdocent heeft veel egodocumenten verzameld in het depot. Samen gaan we deze originelen bekijken, dingen die Utrechters van vroeger maakten of verzamelden. Leerlingen leren zo wat een ego-document is en geïnspireerd door wat ze net gezien hebben, gaan ze in tweetallen oefenen met het maken van een eigen familiewapen dat bij hen zou kunnen passen. Later op school of thuis kunnen zij individueel een familiewapen ontwerpen passend bij hun achternaam. Deze familiewapens kunnen vervolgens op school geprint en in hun dossiermap gestopt worden.
- Afsluiting (5 min): wat vonden jullie van het bezoek? Wat vonden jullie het mooiste ego-document dat jullie gezien hebben? Gaan jullie thuis of op school verder met archiefonderzoek?

Verwerkingsmoment B

in de klas (40 minuten)

Egodocument (In de dossiermap zit de print die hier voor gebruikt dient te worden)
*Wat is de bedoeling? Je werkt in tweetallen. Hieronder staan de vragen die je aan elkaar stelt.
Je interviewt dus de ander en schrijft zo voor de ander zijn / haar eigen Egodocument.
Dit Egodocument sluit de ander voordat de kubus gesloten wordt in zijn/haar eigen kubus.
Over (?) jaar weer eens in de kubus kijken? Is er veel veranderd? Of is nog veel hetzelfde?*

Lieve (naam van de ander)

Jouw geboortedatum is: (datum: dag - maand - jaar)

Jij bent dus jarig in: ☐ de lente ☐ de zomer ☐ de herfst ☐ de winter

Het is nu (datum: dag - maand - jaar)

Jij zit in groep

Gisteren at jij als avondeten

Dat vond jij

Als jij vrij bent ga jij het liefste

Jij wordt heel blij als

Soms ben jij ook wel eens verdrietig, dat gebeurt als

Jij vindt het stom als

Jij vindt het leuk als

Jouw lievelings eten is

Jouw lievelings kledingstuk is

Jouw lievelings feest is

Jouw lievelings vakantieland is

Jouw lievelingsdier is

Voor jezelf in de toekomst wens je

Voor de wereld in de toekomst wens je

Jouw superkracht is:

(kijk op je superkrachten-kaart voor ideeën)

Tot in de toekomst!

(naam van jezelf, de interviewer)

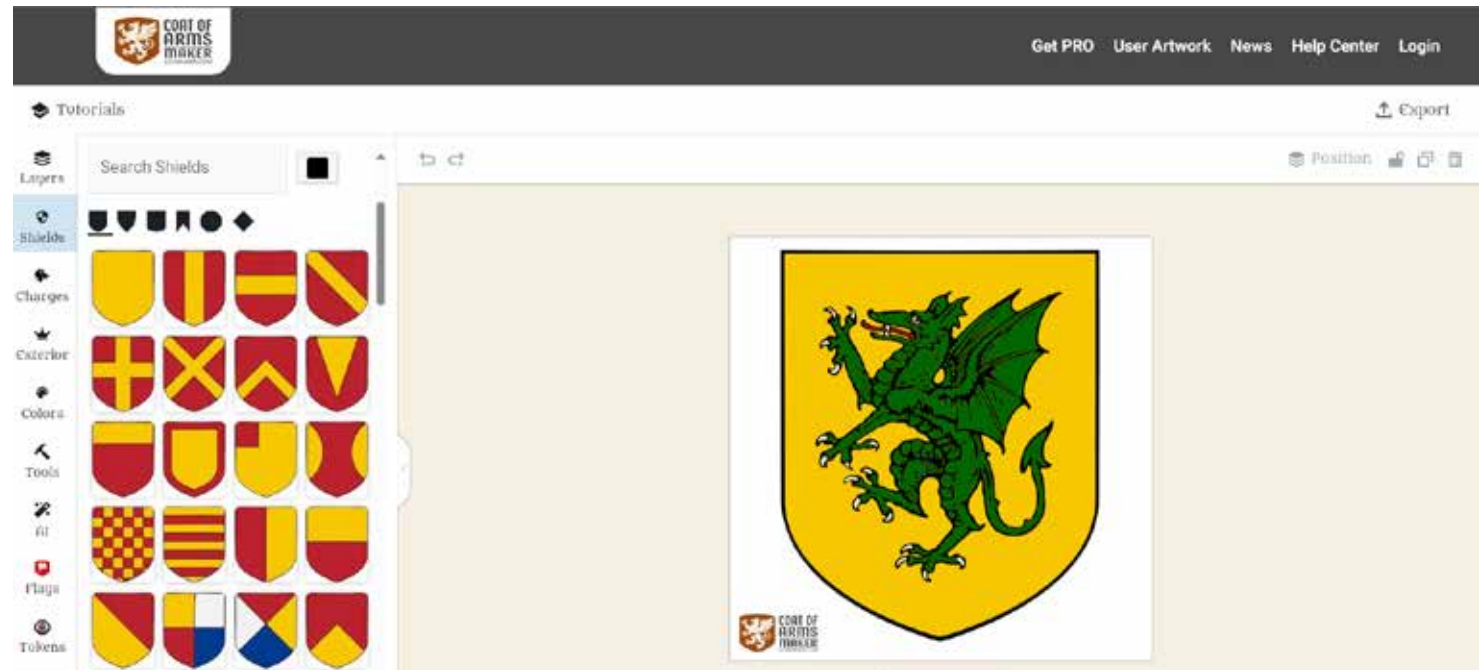
Familiewapen

Leerlingen maken individueel een familiewapen zoals ze dat in Het Utrechts Archief al hebben geoefend in tweetallen. Zij kunnen dit zelfstandig, eventueel zelfs thuis, ontwerpen.

Print de familiewapens vervolgens op school. Leerlingen bewaren hun familiewapen in hun dossiermap en stoppen hem in hun kubus in Beeldend les 2.

Hoe werkt het?

- 1 ga naar <https://coamaker.com/>
- 2 creëer een eigen familiewapen
- 3 export en kies voor een witte of doorzichtige achtergrond"
- 4 print de afbeelding en stop in kubus in Beeldend les 2.

Beeldend: een kubus als zelfportret

Is dat mogelijk?

In de kunst kan altijd alles...

Het idee is een abstract zelfportret te creëren.

Wat is abstracte kunst? Dat ga je zien en ervaren...

Waarom een kubus? Een kubus is een prachtige vorm, het heeft 6 gelijke vlakken en je kunt er mee bouwen.

Elk vlak van de kubus zegt iets over jou.

Jullie gaan met verschillende materialen werken:

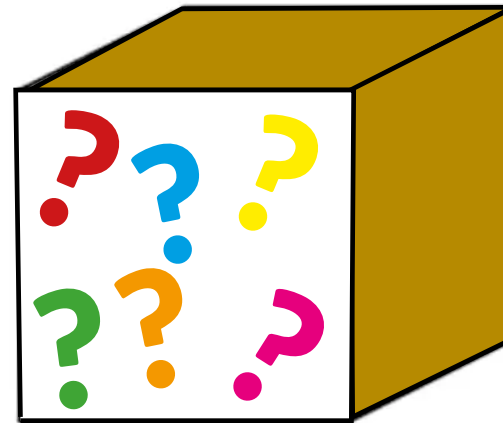
potlood, stiften, verf, oilpastels, lijm, dubbelzijdig tape, etc.

Kunst in de Klas neemt deze materialen mee. Behalve scharen, we gaan er van uit dat er in de klas voldoende scharen aanwezig zijn.

Jullie gaan knippen, plakken, schilderen, ontwerpen, tekenen...

Aan het einde van de laatste les wordt de kubus gesloten.

Voor je de kubus sluit, doe je jouw egodocument en het familiewapen in de kubus. Zo wordt jouw kubus een tijds capsule!

Zijn de kubussen klaar ?

Met deze kubussen kun je samen een mooi kunstwerk bouwen.

Deze kubussen gaan ook mee naar de Theaterles.

Waarom? Kijk maar eens bij Podiumbeesten...

De kubus van beeldend...

...naar theater

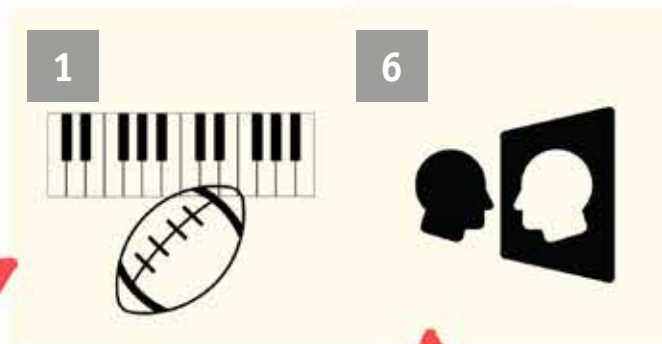
De 6 vlakken van de kubus hebben de volgende bestemming:

1. *Jouw voorwerp voor de toekomst* materiaal potlood-stiften
2. *Lievelingskleur met het aantal gezinsleden*
materiaal vouwblaadjes 150x150 in kleur met lijm
en ronde stickertjes/dobbelsteeneffect
3. *Oog (kleur en huidskleur)* materiaal verf-kwasten
4. *In welk seizoen ben jij geboren?*
materiaal oil pastels/krijt/olie/wattenstaafjes
5. *Naam & Superkracht (typografie)* materiaal potlood-stiften
6. *Spiegeltegels*

Extra materiaal dubbelzijdig tape / lijm
Deze materialen worden geregeld
door Kunst in de Klas.

1 Objecten

Activiteiten uitbeelden.
Je verplaatsen in de ander.

6 Uiterlijk

Jezelf en de ander zien.
Details gezicht
benoemen.
Jezelf omschrijven.

5 Je superkrachten herkennen

Letterkunst; communiceren
met typografie.

4 Emotie en expressie

Overeenkomsten en
verschillen met anderen.

2 Thuis

Verschillen
met anderen.
Complementair
zijn.

3 Oog- en huidskleur

Verschillen en overeen-
komsten vier.

Workshop A 90 min

Door theater de aspecten van identiteit verkennen.
Presenteren wie je bent.
Je verplaatsen in de ander.

> De machine

Alle kinderen op de vloer, tonen de verschillende kanten van de kubus. Verscheidenheid.

> Uitbeelden

Wat is jouw voorwerp voor de toekomst? Uitbeelden wat je er mee kan. Van alleen naar samen.

> Je verplaatsen in een ander

We onderzoeken de abstracte zelfportretten van kinderen die we nog niet kennen en verplaatsen ons in elkaar.

NODIG: de kubussen, speelzaal, de tweetallen waarin de kinderen werkten bij het Egodocument

Workshop B 45 min

> Voorbereiden presentatie

We herhalen onderdelen uit workshop A, verdelen de rollen en oefenen de presentatie.

NODIG: speelzaal, publieksofstelling stoelen/banken, fotopresentatie gemaakt door de leerkracht, digischerm

Afsluitende presentatie op school 30 min

Op de dag van workshop B is aan het einde van de schooldag de presentatie, waarin we ouders en medeleerlingen laten zien wat we hebben beleefd.

Nodig in de voorafgaande week de ouders uit, met behulp van de ansichtkaart van het Volksbuurtmuseum, uit je dossiermap.

Maak vóór de eindpresentatie een selectie van 12 foto's (3 foto's per activiteit) zodat deze aan het publiek kunnen worden getoond bij de presentatie (op een scherm/ beamer). Is dit niet mogelijk? Een aantal uitgeprinte foto's (A3) kan ook.

Een belangrijk leerpunt dat terugkomt in de presentatie: wie je bent en hoe je naar jezelf kijkt staat altijd in verband met hoe anderen naar jou kijken.

Centraal staat het (respectvol) onderzoeken en zichtbaar maken van overeenkomsten en verschillen en het openstaan voor de ander.